

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	Azərbaycan tarixi, AZH150, 6 AKTS
	Departament	Tarix və Arxeologiya Departamenti
	Program (bakalavr, magistr)	Bakalavr
	Tədris semestri	2026/27-ci tədris ilinin payız semestri
	Fənni tədris edən müəllim	Dr. Ülvü Rəhimli
	E-mail:	urahimli@khazar.org
	Telefon:	219
	Mühazirə otağı/Cədvəl	
	Məsləhət saatları	Müəllimin təyin etdiyi vaxtda
Prerekvizitlər	Yoxdur	
Tədris dili	Azərbaycan dili	
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Məcburi	
Dərsliklər və əlavəədəbiyyat	Əsas dərsliklər: 1. Azərbaycan Tarihi (Millet, Devlet ve Siyaset). Nesib Nesibli. Ankara: Altınordu, 2019. 2. Azərbaycan Tarihi (İlk Çağlardan XX. Yüzyıl Başlarına Kadar). Mahmud İsmayilov. İstanbul: IQ Kültür Sanat, 2014. 3. Türk Kafkası'nda Siyasi ve Etnik Yapı (Eski Çağlardan Günümüze AzerbaycanTarihi). İsmail Mehmetov. İstanbul: Ötüken, 2009. 4. Azərbaycan tarixi, I cild (Ən qədim zamanlardan XX əsrədək). Z. Bünyadovunvə Y. Yusifovun redaktəsilə. Bakı, 2005. 5. Azərbaycan tarixi. Red. Mehman Abdullayev. Bakı, Bakı Universiteti, 2014 6. Azərbaycan tarixi (uzaq keçmişdən 1870-ci illərə qədər) red. prof. Süleyman Əliyarlı. Bakı, 2009. 7. Azərbaycan tarixi (ən qədim zamanlardan müasir dövrədək). Akif Nağı, Bakı 2025. Əlavə mənbələr: 1. Azərbaycan tarixi üzrə qaynaqlar, red. S.Əliyarlı Bakı, 2007. 2. Solmaz Qaşqay. Manna dövləti. Bakı 1993. 3. Fəridə Məmmədova. Azərbaycanın siyasi tarixi və tarixi coğrafiyası, Bakı, 1993(IV fəsil, §1-2). 4. Ziya Bünyadov. Azərbaycan VII-IX əsrlərdə, Bakı, 2004 (III fəsil, § 2, §8; V fəsil § 2).	

Kursun təsviri	Azərbaycan tarixi fənni qədim dövrlərdən müasir dövrədək Azərbaycan ərazisində baş vermiş əsas tarixi prosesləri əhatə edir. Kursda bu coğrafiyada yaşamış müxtəlif xalqların siyasi, iqtisadi, hərbi, sosial və mədəni həyatı, onların qarşılıqlı əlaqələri və yaratdıqları tarixi irs öyrənilir. Tarixi hadisələr mövcud elmi tədqiqatlar və mənbələr əsasında təqdim olunur, mübahisəli məsələlərə dair fərqli yanaşmalar nəzərdən keçirilir. Tədrisin məzmununda tarix elminin yeni nəticələri və elmi müzakirələr nəzərə alınır.		
Kursun məqsədləri	Kursun məqsədi tələbələrdə Azərbaycan tarixinin əsas mərhələləri haqqında sistemli biliklər və tarixi hadisələrə elmi yanaşma formalaşdırmaqdır. Bu məqsədlə aşağıdakılar nəzərdə tutulur: • Azərbaycanın tarixi inkişafının əsas mərhələlərini və mühüm hadisələrini izah etmək; • Siyasi, iqtisadi, sosial və mədəni proseslər arasında səbəb-nəticə əlaqələrini müəyyənləşdirmək bacarığını inkişaf etdirmək; • Tarixi mənbələri və fərqli elmi yanaşmaları müqayisə etmək, faktlarla şərtləri fərqləndirmək bacarığını formalaşdırmaq; • Mübahisəli tarixi məsələləri sübutlar əsasında qiymətləndirmək və əsaslandırılmış nəticələr çıxarmaq bacarığını inkişaf etdirmək; • Azərbaycanın tarixi və mədəni irsi haqqında məlumatlılığı artırmaq, milli kimlik və vətəndaşlıq məsuliyyətinə şüurlu münasibət formalaşdırmaq.		
Tədrisin (öyrənməni) nəticələri	Fənnin tədrisinin sonunda tələbələr: • Azərbaycan ərazisinin qədim tarixinə dair əsas hadisələri, yaşayış məskənlərini və arxeoloji mədəniyyətləri müəyyənləşdirir, onların xüsusiyyətlərini izah edir. • Azərbaycanın dünya və Şərq tarixindəki yerini siyasi, iqtisadi və mədəni əlaqələrə dair konkret tarixi nümunələr əsasında qiymətləndirir. • Azərbaycan tarixinin əsas mərhələlərini xronoloji ardıcılıqla təqdim edir və mərhələlərarası keçidlərə səbəb olan amilləri izah edir. • Azərbaycan xalqının formalaşmasına təsir göstərən etnik, siyasi, sosial və mədəni amilləri təhlil edir. • Azərbaycanın coğrafi mövqeyinin məskunlaşmaya, ticarət əlaqələrinə və siyasi proseslərə təsirini xəritələr və tarixi faktlar əsasında izah edir. • Azərbaycan tarixində mühüm rol oynamış şəxsiyyətlərin fəaliyyətini müqayisə edir və tarixi proseslərə təsirini faktlar əsasında qiymətləndirir.		
Tədris metodları	Mühazirə	X	
	Qrup işi	X	
	Praktiki tapşırıqlar	X	
	Praktiki məsələnin təhlili	X	
	Digər	X	
Qiymtləndirmə	Komponentləri		Faiz (%)
	Aralıq imtahanı	Noyabr	35 bal
	Prezentasiya	Semestr ərzində	10 bal
	Quiz	Aralıq imtahanından əvvəl	10 bal
	Davamiyyət	Final imtahanından əvvəl	5 bal
	Final imtahanı	Yanvar	40 bal

	Yekun		100 bal
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)	Yoxlama işi (Quiz) Semstr ərzində bir dəfə yoxlama işi keçirilir. Quizin vaxtı müəllim tərəfindən müəyyən edilir. Quizə hansı mövzuların daxil ediləcəyi, fənnin müəllimi tərəfindən tələbələrə ən az 2 həftə əvvəl deyilir. Bundan başqa sual tipi, sual sayı və digər məsələlər haqda da məlumat veriləcək. Dekanlığa və müəllimə əvvəlcədən məlumat verilən səbəblərdən ötürü quizdə iştirak etməyən / edə bilməyən tələbə yoxlama işini növbəti həftədə yazı bilər. Quiz 10 bal üzərindən qiymətləndirilir.		

Prezenstasiya

Hər tələbə semestr ərzində fənnin mövzularına uyğun olaraq bir dəfə təqdimat etməlidir. Təqdimatlar 10 bal üzərindən qiymətləndirilir. Prezentsasiyalarda mövzunun ələ alınma qaydaları tələbələrə izah ediləcək. İstifadə olunacaq mənbələr haqqında məlumat veriləcək. Power Pointdən istifadə edilməsi daha uyğundur. Hər prezentsasiya üçün müəyyən edilmiş vaxt 20 dəqiqədir.

Süni İntellekt Qaydaları

Generativ Süni İntellektdən prezentsasiya tapşırıqlarında aşağıdakı hallarda icazə verilir: ▪ Prezentsasiyanın strukturunun qurulması mərhələsində; ▪ mətnin qrammatik redaktəsində və s. Prezentsasiyanın məzmunu, verilənlərin təhlili və nəticələrin şərhini tam olaraq tələbə tərəfindən müstəqil hazırlanmalıdır. Prezentsasiyanın hazırlanmasında istifadə olunan, mətn, şəkil, video, ədəbiyyat və mənbələr rəsmi bazalardan tələbə tərəfindən araşdırılaraq istinadları göstərilərək təqdim edilməlidir. Bu zaman Generativ Süni İntellekt istifadəsinə icazə verilmir. İstinadlar Xəzər Universitetinin Generativ Süni İntellektdən istifadə qaydalarının 8-ci bəndinə uyğun olaraq prezentsasiyada öz əksini tapmalıdır. Keçid linki: <https://khazar.org/uploads/Policy/S%C3%BCni%20%C4%B0ntellekt%20qaydalar%C4%B1.pdf>

Dərsə gecikmələr və ya digər dərs pozuntuları

Dərsə 10 dəqiqədən artıq gecikən tələbəyə qayıb yazılır. Lakin tələbə dərslə buraxılır. Dərsə gecikmə halları sıxlıq təşkil edərsə dekanlığa məlumat verilir. Dərs zamanı çox zəruri olmadıqca sinif otağından çıxmaq qəti qadağandır. Belə halların tez-tez baş verməsi yol verilməzdir. Dərsdə mobil telefonlardan ya da digər elektron cihazlardan istifadə etmək qəti qadağandır. Bundan əlavə dərs zamanı başqa dərslərlə bağlı materiallardan istifadə etmək olmaz.

İmtahanlar

Tələbənin imtahanda iştirakı və ya imtahana buraxılması ilə bağlı bütün məsələlər fakültə rəhbərliyi tərəfindən həll olunur. Aralıq və yekun imtahanın mövzuları tələbələrə imtahandan öncə bildirilir. Sual tipləri və sual sayıları haqda da tələbələrə məlumat verilir. Aralıq imtahanında düşən suallar yekun imtahanda təkrarlanmır. İmtahanda hər qrup üçün ən az iki ayrı variant hazırlanır. Variantlar arasındakı balans, o cümlədən sualların çətinliyi məsələsinə diqqət göstərilir. Aralıq imtahanı 35, final imtahanı 40 baldır.

İmtahan qaydalarının pozuntuları

Aralıq və yekun imtahanları vaxtı tələbə tərəfindən imtahanın gedişini pozmaq və köçürülmələr qadağandır. İmtahan zamanı imtahan nəzarətçisinin dediklərinə tam olaraq əməl edilməlidir. Bu qaydalara riayət etməyən tələbələr imtahan otağından çıxarıla və ya tələbələrin imtahan işi ləğv oluna bilər. İmtahanı ləğv olunan tələbəyə 0 (sıfır) verilir. Tələbənin imtahandan çıxarılması və ya imtahan işinin ləğv olunması, imtahan nəzarətçisinin ixtiyarındadır. İmtahan zamanı hər-bir tələbənin tələbə bileti yanında olmalıdır. Bundan əlavə imtahan zamanı heç-bir dəftər, kitab, çanta və s.

Fənni bitirmək qaydası

Universitetin qaydalarına müvafiq olaraq kursu bitirmək üçün ümumi müvəffəqiyyət

yət faizi 60% və yuxarı hesab edilir. Tələbə kəsildiyi fənni növbəti semestr və ya növbəti il təkrar götürə bilər. Tələbələrin davranış qaydaları Dərs zamanı dərs prosesini və etik qaydaları pozmaq qadağandır. Həmçinin tələbələr arasında icazəsiz müzakirələr və mobil telefonlardan, planşetlərdən və digər bütün elektron cihazlardan istifadə etmək qəti qadağandır. Buna əməl etməyən tələbələr sinif otağından çıxarılacaq. Davamiyyət Tələbələrin dərsdə iştirak etməsi məcburidir. Dərsə gəlməyən və ya dərsə 10 dəqiqədən çox gecikən tələbələrə qayıb yazılır. Qayıb faizi 25%-dən yuxarı olan tələbələr final imtahanına buraxılmır. Bundan başqa hər 2 qayıb üçün tələbənin davamiyyət balından bir bal çıxılır. Davamiyyət üçün ümumilikdə 5 bal nəzərdə tutulmuşdur.			
Cədvəl (dəyişdirilə bilər)			
Həftə	Tarix	Fənnin mövzuları	Dərslik/Tapşırıqlar
1		Azərbaycanda icma cəmiyyəti və qədim Azərbaycan dövlətləri • Azərbaycanda tarixdən əvvəlki dövrlər və ilk insanməskənləri • Azərbaycan adının yaranması prosesi və keçdiyi mərhələlər • Azərbaycan ərazisində yerləşən ilk tayfalar-ilk dövlətlər (Aratta, Lullubi, Kutilər, Kassitlər, Zamua)və bunların türkdilli olub olmaması məsələsi • Sak-Massagetlərin Azərbaycan torpaqlarına gəlməsi.	Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat/əsas dərsliklər: 1-5, müvafiq bölmələr və fəsillər

2		Azərbaycanda yaranan ilk böyük dövlətlər və bir Türk yurdu kimi Azərbaycan • Manna dövləti: ərazisi, əhalisi, siyasi tarixi və mədəniyyəti • Azərbaycan Midiya və Əhəməni imperiyalarının tərkibində • Şimali Azərbaycan torpaqlarında yaşamış ən qədim Türklər • Azərbaycan Türklerinin formalaşmasının tarixi prosesi • Azərbaycan-Türk tarixinin mənbələri	Dərslilər: 1-4-5, müvafiq bölmələr və fəsillər
3		Azərbaycan erkən orta əsrlərdə (III-IX əsrlər) • Eramızdan sonrakı əsrlərdə Azərbaycana ilk türk axınları • İslamiyyətdən öncəki dövrdə Azərbaycan tarixi • Azərbaycanda Ərəb hakimiyyəti • İslam dininin yayılması və onun tarixi əhəmiyyəti • Ərəb əsarətinə qarşı azadlıq mübarizəsi. Xürrəmilik hərəketi və Babək.	Dərslilər və əlavə ədəbiyyat/əsas dərslilər: 1-5, müvafiq bölmələr və fəsillər
4		Azərbaycan intibah dövründə (IX-XIII əsrin əvvəlləri) • IX-XI əsr Azərbaycan tarixinin başlıca problemləri • Oğuzlar, onların qurduğu cəmiyyətlər və onların özünəməxsus xüsusiyyətləri • Oğuzlar və Qıpçaqların qarışması • Səlcuq türkləri və Azərbaycan • Azərbaycan Atabəylər dövləti • Azərbaycan İntibah mədəniyyəti	Dərslilər və əlavə ədəbiyyat/əsas dərslilər: 1-2-5, müvafiq bölmələr və fəsillər
5		Azərbaycan XIII-XV əsrlərdə • Azərbaycanda Türk hakimiyyətinin şahlanma dövrü • Azərbaycanda monqol əsarəti • Hülakülər dövləti • Azərbaycanda Qaraqoyunu hakimiyyəti • Azərbaycan Ağqoyunlular dövləti dövründə • Şirvanşahlar dövləti • Səfəvilərin Ərdəbil hakimliyi XIII-XV əsrlər Azərbaycan-Türk mədəniyyəti	Dərslilər və əlavə ədəbiyyat/əsas dərslilər: 1-3-4, müvafiq bölmələr və fəsillər

6		Səfəvi dövləti • Səfəvi dövlətinin yaranmasını şərtləndirən amillər. Səfəvilərin kökəni, Qızılbaş ideologiyası. • I Şah İsmayıl • Səfəvilər ilə Osmanlıların mübarizə və müharibələri • Şah Abbasın dövründə həyata keçirilən yeniliklər • XVII əsrdə Səfəvi dövlətinin ümumi vəziyyəti • XVI-XVII əsrlər Azərbaycan mədəniyyəti	Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat/əsas dərsliklər: 2-4, müvafiq bölmələr və fəsillər
7		XVIII əsrin birinci yarısında Azərbaycan torpaqlarında ictimai və siyasi vəziyyət • XVIII əsrin əvvəllərində Səfəvi dövlətinin tənəzzülü • Azərbaycanın beynəlxalq rəqabət meydanına çevrilməsi • I Pyotrun Xəzəryanı bölgələri işğal etməsi • Şirvan bölgəsinin siyasi və demoqrafik vəziyyəti • Azərbaycan Nadir şahın imperiyası tərkibində	Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat/əsas dərsliklər: 2-3, müvafiq bölmələr və fəsillər
8		Azərbaycan xanlıqları • Azərbaycan ərazisində Türk xanlıqların yaranması. • Azərbaycanın yenidən birləşdirilməsi üçün aparılan mübarizə və nəticələri • Xanlıqların daxili və xarici siyasəti. Qacarın yürüşləri • Azərbaycan xanlıqlarının sosial – iqtisadi vəziyyəti. İnzibati-idarə sistemi • XVIII əsr Azərbaycan mədəniyyəti	Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat/əsas dərsliklər: 1-5, müvafiq bölmələr və fəsillər

9		• Azərbaycan XIX əsrdə • XVIII-əsrin sonu-XIX əsrin əvvəllərində Azərbaycanın daxili və beynəlxalq vəziyyəti • Rusiya-Azərbaycan müharibəsi. İşğal və müqavilələr • I Rusiya-İran müharibəsi. Gülüstan müqaviləsi • Gülüstan müqaviləsindən sonrakı dövrdə Azərbaycan beynəlxalq münasibətlərdə • II Rusiya-İran müharibəsi. Türkmənçay müqaviləsi	Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat/əsas dərsliklər: 1-3 müvafiqbölmələr və fəsillər
10		Azərbaycan XX əsrin ilk onilliklərində (1901-1918) • XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda ictimai – siyasi vəziyyət • Azərbaycan milli azadlıq hərəkatının II dövrü və onun əsas xüsusiyyətləri • 1905-1906-cı illərdə erməni–müsəlman münaqişəsi • Azərbaycanda siyasi partiyaların və ictimai hərəkatların yaranması • Azərbaycan I Dünya müharibəsi illərində • 1917-1918-ci ilin əvvəllərində Şimali Azərbaycanda ictimai-siyasi vəziyyət. 1918-ci il mart soyqırımı • Azərbaycan deputatları Rusiya Dövlət Dumalarında • Cənubi Azərbaycan 1905-1911-ci illər İran inqilabı dövründə	Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat/əsas dərsliklər: 1-3 müvafiqbölmələr və fəsillər
11		Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranması və ilk addımları (1918-1920) • Zaqafqaziya Seyminin süqutu. Azərbaycan Demokratik Respublikasının yaradılması. • İstiqlal bəyannaməsi • M.Ə. Rəsulzadənin milli hakimiyyət fikirləri • Batum konfransının Azərbaycan üçün nəticələri. Batum müqavilələri • 1918-ci ilin iyun böhranı və nəticələri • Bakı XKS-nin Gəncəyə hücum planı və onun iflası • Bakı XKS-nin süqutu.“ Sentrokaspi” diktaturası • Nuru Paşanın Azərbaycana gəlişi və “Qafqaz İslam Ordusu”. • Bakının azad edilməsi	Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat/əsas dərsliklər: 1-2-5, müvafiq bölmələr və fəsillər

12		Azərbaycan XX əsrin 20-30-cu illərində • 1920-ci ilin aprel işğalı və Azərbaycanda kommunist hakimiyyətinin qurulması. Sovet hakimiyyətinə qarşı müqavimət hərəkəti • Azərbaycanda həyata keçirilən birtərəfli sənayeləşdirmə və kollektivləşdirmə siyasəti, onun nəticələri • Formal müstəqilliyin ləğvi və respublikanın ərazi bütövlüyünə qəsd. DQMV və Naxçıvan MSSR- in yaranması • Azərbaycanda sosialist yenidənqurmaları, onların sosial-iqtisadi və siyasi nəticələri. • Kütləvi repressiyalar • Azərbaycanda SSR-də mədəni quruculuq	Dərslilər və əlavə ədəbiyyat/əsas dərslilər: 1-3-4-, müvafiq bölmələr və fəsillər
13		Azərbaycan II dünya müharibəsi dövründə (1939-1945-ci illər) • II Dünya müharibəsinin başlanması və müharibədən dövlətlərin Azərbaycana dair planları • Azərbaycan döyüşçüləri döyüş cəbhələrində, antifaşist müqavimət və partizan hərəkətlərində • Faşizm üzərində qələbədə Bakı neftinin rolu • Cənubi Azərbaycan II Dünya müharibəsi dövründə	Dərslilər və əlavə ədəbiyyat/əsas dərslilər: 1-3-5 müvafiq bölmələr və fəsillər
14		Müharibədən sonra Azərbaycanın sosial-iqtisadi və siyasi inkişafı (1945-1991-ci illər) • XX əsrin 40-60-cı illərində Azərbaycanın sosial-iqtisadi və siyasi əziyyəti • Azərbaycanlıların Ermənistandan-tarixi etnik torpaqlarından kütləvi surətdə deportasiyası • Azərbaycanda SSR XX əsrin 70-80-ci illərində. • “Yenidənqurma” şəraitində milli münasibətlərin kəskinləşməsi • Güney Azərbaycan müharibədən sonrakı dövrdə	Dərslilər və əlavə ədəbiyyat/əsas dərslilər: 1-3-4 müvafiq bölmələr və fəsillər

15		Müstəqil Azərbaycan respublikası: Dövlət müstəqilliyinin bərpa olunması və onun möhkəmləndirilməsi uğrunda mübarizə. (1991-1995-ci illər) • Qondarma “Dağlıq Qarabağ” məsələsi və onun Azərbaycanın ictimai-siyasi durumuna təsiri • Dövlət müstəqilliyinin bərpa edilməsi. Azərbaycan müstəqilliyin ilk illərində • Milli qurtuluş. Heydər Əliyevin yenidən • Azərbaycan Respublikasının yeni neft strategiyası. “Əsrin müqaviləsinin” imzalanması Müstəqil Azərbaycan respublikası: Azərbaycan Respublikası XX əsrin 90-cı illərinin ikinci yarısı-XXI əsrin ilk onilliklərində. • Müstəqil Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının qəbul edilməsi . • Azərbaycanda sosial-iqtisadi və mədəni dirçəliş • Azərbaycan intibahının yeni mərhələsi	Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat/əsas dərsliklər: 1-3 müvafiqbölmələr və fəsillər
		Final İmtahanı	